

58. ve 59. Hükümetler Sanayi ve Ticaret Bakanı

ALİ COŞKUN

“YENİ SANAYİ POLİTİKALARINA İHTİYAÇ VAR”

“Türk ekonomisi yanlış siyasi tercihler, kaynak yetersizliği ve yönetimdeki aksaklıklar sebebiyle zaman zaman zorluklarla karşı karşıya kalıyor. **Ülkemizin özel sektör önderliğinde yatırım-üretim-ihracat seferberliğinden vazgeçmemesi gerekiyor.** Bağımsızlığımız küresel rekabet gücü yüksek ülke olmamıza bağlı. Bunun için de yerli ve milli teknoloji öncülüğünde yeni sanayi politikalarına ihtiyaç var.”

İstanbul Sanayi Odası (İSO), Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK) başkanlığının yanı sıra 58. ve 59. Hükümetler Sanayi ve Ticaret Bakanlığı yapan Ali Coşkun, Türkiye ekonomisi, iş dünyası, sanayide yaşanan dönüşüm, yapay zeka ve siyasetle ilgili Ekovitrin’in sorularını yanıtladı.

■ **Türkiye ekonomisini nasıl değerlendiriyorsunuz? Sanayi ve ticaret rakamları gelecek için umut veriyor mu?**

Türk ekonomisi yanlış siyasi tercihler, kaynak yetersizliği ve yönetimdeki aksaklıklar sebebiyle zaman zaman zorluklarla karşı karşıya kalıyor. Geriye dönüp baktığımızda bunun öncelikle siyasi istikrarın sağlanmadığı dönemlerde kesimler arası sosyal barışın da zedelendiğini ve böyle bir ortamda sürdürülebilir ekonomik istikrarın sağlanamadığını görürüz. Ülkemizin özel sektör önderliğinde yatırım-üretim-ihracat seferberliğinden vazgeçmemesi gerekiyor. Bağımsızlığımız küresel rekabet gücü yüksek ülke olmamıza bağlı. Bunun için de yerli ve milli teknoloji öncülüğünde yeni sanayi politikalarına ihtiyaç var.

“AR-GE ÖNCELİKLİ SANAYİLEŞME ÖNEM KAZANIYOR”

■ **Sizce Türkiye sanayide yaşanan dö-**

” **1950’li ve 1960’lı yıllarda ithalatı ikame öncelikli başlayan sanayimiz sonraki yıllarda ihracat öncelikli büyüme hedefini seçmiştir. Günümüzde ise teknoloji Ar-Ge öncelikli sanayileşme önem kazanıyor, artık bilişim çağını yaşıyor ve 4.0 ve 5.0’ın neresindeyiz? İyi tahlil edip teşvikleri ona göre planlamalıyız.** ”

nüşüme ayak uydurabildi mi? Sanayileşmede gerek altyapı gerekse teknolojik olarak dünyanın neresindeyiz?

1950’li ve 1960’lı yıllarda ithalatı ikame öncelikli başlayan sanayimiz sonraki yıllarda ihracat öncelikli büyüme hedefini seçmiştir. Günümüzde ise teknoloji ve Ar-Ge öncelikli sanayileşme önem kazanıyor, artık bilişim çağını yaşıyoruz ve 4.0 ve 5.0 in neresindeyiz, iyi tahlil edip teşvikleri ona göre planlamalıyız. 2002-2007 arasında Bakanlığım sırasında Üniversite-Sanayi işbirliğine çok önem vererek ilk defa 26 Üniversite ile Teknoloji Geliştirme Bölgelerini Teknoparkları, Teknokentleri ve Teknoloji Merkezlerini kurduk. SANTEZ Sanayi Tezleri Kuluçka Merkezlerini oluşturduk. Yerli ve Milli Sanayiyi hedef alırken piyasada güveni sağlayıp rekabetçi ve yüksek katma değer sağlayan, sanayiyi teşvik etmeliyiz.

Türkiye’nin sanayi gelişmesi, gelişmiş ülkelerin gerisinde, gelişmekte olan ülkelerin önünde bir yerde Üniversite-Sanayi işbirliğinde önemli adımlar atıldı. Şimdi Üniversite-Meslek okulları-Sanayi işbirliğine önem vermeliyiz. Üretim ağırlıklı ekonomik önlemler siyasi tercihlerin önüne geçmeli. Bütün gayretlere rağmen Ar-Ge harcamaları GSMH’mızın yüzde 1 seviyelerinde, kişi başına harcama ülkemizde yaklaşık 160 \$ gelişmiş ülkelerde ortalama 1500 dolar seviyelerinde ve yetişmiş elemanımız yok.

“MÜCADELELERLE DOLU YILLAR YAŞADIK”

Sanayileşmemizin çileli yıllarında mücadele dolu günler yaşadık. Adeta bir gizli el Türkiye'nin sanayileşmesini yıllarca engelledi. Bir taraftan fabrikalar kurup mücadele verirken diğer taraftan gece işletme ekonomisi ihtisasımı tamamladım.

“TÜRKİYE DİJİTAL DÖNÜŞÜM GERÇEĞİ İLE KARŞI KARŞIYA”

■ **Günümüzde ‘yapay zeka’ kavramı yaşamımıza girmeye başladı. Türkiye, dijital dönüşümde hangi aşamada? Bu konuda neler söyleyeceksiniz?**

• Türkiye dijital dönüşüm gerçeği ile karşı karşıya. Gerçek şu ki dijitalleşme ile yeni bir çağ açılıyor.

• Geriye dönüp baktığımızda teknoloji, sermaye ve emeğe ilaveten ekonomik gelişmenin vazgeçilmez girdisi durumundadır.

• Toplumun refah seviyesinin artmasında ekonominin sürdürülebilir bir büyüme

sürecini devam ettirebilmesinde teknolojik gelişmeler fevkalade önem arz etmektedir.

• Teknolojiyi üreten de kullanan da insan olduğuna göre yerinde ve en az zararla elde edilecek dönüşüm temel eğitime bağlı. Bu nedenle geriden geldiğimiz eğitime öncelik vermeliyiz.

• Hayatımızı kolaylaştırıyor diye yaşamımızın her alanını esir alan teknolojik gelişme ürünlerini ne yazık ki bilinçsiz bir şekilde zararlarını dikkate almadan çılgınca kullanıyoruz.

• Teknolojinin insan sağlığına yaptığı olumsuz etki günümüzde bilinen bilinmeyen hastalıkları tetikledi, teknoloji bağımlı-

lığı yaygınlaştı.

• İnsanlar sanallaşıyor, aile kavramı başta sosyal hayat zayıflıyor.

• Bu konuyu önemle ele alıp, Devlet Politikası haline dönüştürmeliyiz.

‘Bir Ömür Böyle Geçti’ adlı kitabımızı yazma fikri nasıl ortaya çıktı? Kitabın ortaya çıkış sürecini anlatır mısınız?

Aslında hayat hikayemi yazmayı düşünmüyordum. Yanlış bir şey yazarak kul hakkı ile vebal altında kalma endişemdi. Ancak eş, dost, arkadaşlarımız, hocalarımız ve aile büyüklerimizden gelen ısrarlı taleplerin yanı sıra yazma kararımın ana sebebi genç-

YAŞADIKLARINI VE TECRÜBELERİNİ KALEME ALDI
58. ve 59. Hükümetler Sanayi ve Ticaret Bakanı Ali Coşkun'un, iş dünyası ve siyasetteki deneyimlerini anlattığı 'Bir Ömür Böyle Geçti' adlı 3 ciltten oluşan yeni kitabı okurlarıyla buluştu. Ali Coşkun'un kitabı Hayat Yayınları tarafından yayımlandı.

liğimizin gelecek hakkındaki beklentileri özellikle üniversitelerde verdiğim konferanslar sırasında karşılaştığım tablolar oldu.

Genelde gelecekte umutsuz ve mutsuzlar. Girişimcilik ruhları zayıf, risk almaktan çekinen, mücadele heyecanları olmayan, kısa yoldan bir yerlere gelebilme, hazırcı, çalışmadan, gayret etmeden kariyere ve lüks hayata erişebilme eğilimleri beni çok etkiledi.

Belki de gençlik haklıydı. Toplum olarak gereken doğru eğitimi verememişiz, TV ve yazılı medyadan, sinemadan, internetten yanlış Batılılaşma anlayışından etkilenecek oluşan beklentileri onları bu konuma yönlendirmişti. Çevre aileden daha baskındı.

Kendi hayatımda imkansızlıklarla yılmadan verdiğim mücadele hatıralarımı yazarak örnek olabirim düşüncesiyle yazmaya karar verdim. Aslında kolay olmadı. Ancak hayatım boyunca karşılaştığım olaylarla ilgili arşivimi oluşturduğumdan hafızamın da gücü ile kaynak sıkıntısı çekmeden yaklaşık beş yılda yazabildim.

■ Kitabın ilk cildinde çocukluk, okul hayatı ve iş hayatınızın ilk yılları anlatılıyor. Bu yılları kısaca sizden dinleyebilir miyiz?

1939 yılında Doğu Anadolu'nun Muncur dağı eteklerinde Kemaliye (Eğin) ilçesine bağlı Başpınar Nahiyesi'nde doğdum.

Rençberlikle ve küçük çapta dokumacılıkla geçinen mütevazı bir ailenin çocuğuyum.

İlkokula orada başladım. Babamın bizi okutabilmek için verdiği tarihi bir kararla bağlarımızı bahçelerimizi, tarlalarımızı ve köy hayatını terk ederek 1947 yılında Ankara'ya göç ettik.

İlkokulu sabahları simit, akşamüzeri İstanbul'dan gelen gazeteleri belirli abonelere dağıtarak bitirdim. Hava subayı olabilmek için askeri Ortaokul imtihanlarına girdim. Sevk beklerken bu okullar kapatıldı. Günlere ağladım ancak ümidimi hiç yitirmeden bu kez okuyamazsam hayata sanatkar olarak atılabilmek için meslek okuluna yazıldım. Hafta sonu ve tatillerde usta yanında önceleri çırak, sonraları ise teknisyen olarak çalıştım. Çalışmadığım tatillerde ise köy hayatını unutmamam için ailem köye yoluyordu. Böylece doğduğum büyüdüğüm yöremden hiç kopmadım.

Meslek lisesi Elektrik bölümünü derece ile bitirince mühendis olabilme hevesim gerçekleşti. Yıldız Teknik Üniversitesi Elektrik Mühendisliğini kazandım. Derslerin ağırlığına rağmen bir ara kantinde Kızılay Aş ocağı Yönetiminde alışveriş işlerinde sorumlu olarak görev aldım. Böylece parasız yemek yeme hakkı elde ettim.

Aylar sonra Sümerbank'tan burs kazandım. Ancak burs yetmiyordu. Bu nedenle bazı hafta sonları elektrik tesisat ve tamirat

işleri yapan bir şirkette yardımcı teknisyen olarak çalışıyordum. Son yıllarda talebe birliği başkanlığına seçildim ve MTTB icra kuruluna görev aldım. Yetişmemde çok yararı oldu.

Mezun olur olmaz evlendim. Artık yuva sahibiydim ve sorumluluğum artmıştı. Ne var ki 1960 talihsiz ihtilaliyle tayinler, terfiler durduruldu. Sonradan tayinim Kayseri Pamuklu Sanayii Müessesesi'ne çıktı. Ancak o arada Sayın İbrahim Bodur Beyle tanıştık. İstanbul ve çevresinde yoğunlaşmış sanayi hareketinin Anadolu'ya göçü olayının ilk örneklerinden olan, Çanakka- le'de kurmakta olduğu ülkemizin ilk Seramik Fabrikalarına Sümerbank'tan transfer oldum.

Sanayileşmemizin çileli yıllarında mücadele dolu günler yaşadık. Adeta bir gizli el Türkiye'nin sanayileşmesini yıllarca engelledi. Bir taraftan fabrikalar kurup mücadele verirken diğer taraftan gece işletme ekonomisi ihtisasını tamamladım.

Topluma karşı olan mesleki ve ekonomik sorumluluğum yanında sosyal sorumluluklarımı da başta ISO İstanbul Sanayi Odası, TOBB Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Başkanlığı DEİK Dış Ekonomik ilişkiler Kurucu Başkanlığı, DPT Özel ihtisas Komisyonu'nda, vakıflar ve derneklerde kurucu ve üst düzey görevlerde bulunarak yerine getirmeye çalıştım.

GENÇLERE ÖZEL TAVSİYELERİM: “Siyaseti uzun soluklu sonuç alma sanatı olarak tanıdım. Ne yazık ki ülkemizde yıllardır siyaset çatışmacı bir ortamda yürütülüyor. Gençlere şunları tavsiye ediyorum: Hak etmediğiniz makam ve gelire talip olmayınız! Zira makam ve paranın esiri olursunuz. Hayata küsmeyip, tebessüm edin. Mücadeleyi elden bırakmayın.”

■ İSO, TOBB ve DEİK’te başkanlık görevlerinde bulundunuz. Kitabınızda bu görevlerden de bahsediyorsunuz. Neler söylemek istersiniz?

İSO İstanbul Sanayi Odası Türkiye’nin sanayileşmesinde bir okul, yönlendirilmesinde İş Dünyası’nın Parlamentosu oldu. TOBB ise ülke ekonomisinin nabzının attığı, ekonominin ve hükümetlerin ticaret politikalarının yanı sıra dış ülkelerle olan diplomatik davranışlarının oluşmasına yol gösteren sivil toplumun en üst çatı kuruluşu. DEİK ise Merhum Özal’ın Türkiye’yi dışa açtığı reform yıllarında tarafımdan kurulan ve arkadaşların çalışmaları ile yüzü aşkın ülkeyle iş konseylerinin oluşturulduğu bir önemli kuruluş. Türkiye’nin ekonomik ve siyasi gelişmeleri açısından dünyaya açılan kapısı oldu. Böylece uluslararası doğrudan yatırımlarımız arttı, ihracatımız DEİK öncülüğünde TİM Türkiye İhracat Meclisi-mizin çalışmalarıyla bugünkü seviyesine yükseldi.

“SİYASET, UZUN SOLUKLU SONUÇ
ALMA SANATI”

■ Kitabın üçüncü cildi ise siyasete ayrılmış. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı görevini

iki dönem yürüttünüz. Siyaset size neler öğretti?

Siyaseti uzun soluklu sonuç alma sanatı olarak tanıdım. Ne yazık ki ülkemizde yıllardır siyaset çatışmacı bir ortamda yürütülüyor. Siyasi hayatımızda geçmişte Türkiye’nin gelişmesine engel olan olaylar özetle: Birincisi askeri müdahaleler ve bazı iç ve dış güç odaklarının siyaseti, hükümeti vesayeti altında tutması, ikincisi; Cumhuriyetimizin demokrasi ile taçlanmayıp bürokratik cumhuriyete dönüşmesi ve oluşan bürokratik engellerdir. Oluşan hantal Devlet yapısı bütçe açıkları, karşılıksız para basma, borçlanmalar sonucu yüksek faiz yüksek enflasyon döngüsünden kurtulamayıp ve yıllardır yeterince yabancı sermayenin doğrudan yatırıma yönlendirilememesi. Üçüncü husus ise parti liderlerinin Anayasa, Seçim ve Siyasi Partiler kanunlarının çizdiği yolda bir müddet sonra tek adam durumuna gelmesi ve teşkilatların da buna uyum sağlamasıdır.

“HAYATA KÜSMEYİP
TEBESSÜM EDİN”

■ ‘Bir Ömür Böyle Geçti’ adlı kitabınızdan özellikle gençler hangi dersleri çıkarırlar? Gençlere tavsiyeleriniz nelerdir?

Gençlere özel tavsiyem:

- Hak etmediğiniz makam ve gelire talip olmayınız! Zira makam ve paranın esiri olursunuz.
- Hayata küsmeyip, tebessüm edin. Mücadeleyi elden bırakmayın.
- Kaybedilen zaman geri gelmez, kıymetini bilin.
- Sağlığınıza, çevrenize ve eğitime önem verin.
- Harama, helale, kul hakkına karşı hassas olun.
- Aile toplumun temelidir, sahip çıkınız.
- Para ve dünya malı araçtır, amaç edinmeyiniz.
- Hayatta en büyük zenginlik şerefli yaşamaktır. İtibarınızı kırk yılda kazanırsınız ancak kırk saniyede kaybedebilirsiniz.
- Toplum millet yapan öz değerleri, yani kültürüdür. Milli ve manevi değerlerinize, öz kültürünüze sahip çıkınız.
- Dünyadaki gelişmeleri ve teknolojiyi takip ediniz. Ancak hayatınızda hiçbir şeye tutsak olmayınız.
- Doğruluktan ayrılmayınız, dürüst olun.
- Kanunlara, kurallara ve kaidelere karşı duyarlı olun.
- İsraf etmeyiniz, tasarrufa önem veriniz. ■